

I juzaś Barborka

Na 3 grudnia 2005r

No, toż momy juzaś Barborka. To bydzie jutro, a we łońsko strzoda mieli my „Andrzyjki” ło kierych mi tako gupio godać, bo to przeca jes gryfny, tyż nasz łoński zwyk, tela co gorolskie „imiyniny”. I festelny fajer, chocia już terozki po piyrszyj jagwyntowyj niydzieliczce. A miarkujecie jesce, boczycie jesce, iże som kiejsik – downo, downo tymu nazod – jedyn samtyjszy arcybiskup doł tako „dyspynza”, iże hajery, berkmōny, grubiorze i jejich familijanty (i napytane byzuchanty) mogom we tyn dziyń – i cołko noc – fajrować jak sto diosków. Tela, co te ze tyj gruby, tych trzech ze Jastrzymbio, to już jejim ino babeczki i dziecka świycka łoświycōm, nikiej wszyjskim sztyrnostōm latośnym hajerom. Barborka, to jes ci przeca gryfne miano dło dzołszek samtyjszych, kierym dowali to na krzcie. W koždyj downiyjszyj hajerskiej familiji musiała chocia tako jedna Barborka być. Bo to jes patronka wszyjskich berkmōnōw, nale tyż i kamiyniorzy, wojokōw i – można mało fto ło tym wiy – zyjmanōw i rybokōw. Tela co nojbarzij we zocy majom jom berkmōny i ... można to bydzie fołgłowate ... drukorzy. I tu mi sie spomniało telkie rzykanie, kierech kajś, i kiejsik downo wyczytoł ... a terozki tak jakech spamiyntoł, naszkryfłom:

Święta Barbaro górników patronko
Zejdź w niewoli podziemia czarne
I szaty swojej koronką osłoń
Tajną drukarnię.
Patronko pracy podziemnej –
Rozświetl krecią ciemność
Lochów, w których się broń wykuwa;
Nim padnie hasło,
Nad górnikami narodu czuwaj
A wrogom oczy zasłoń. (...)
Święta Barbaro, patronko podziemia
Rozświetl ciemność więzienie (...)
Wyprowadź naszą młodość niecierpliwą,
Z odkrytą przyłbicą,
Z ciasnoty konspiracji – na kulomioty!

Bezmać tak rzykała tako istno Katarzyna Przygodzka a niyskorzij tyż te wszyjskie, kiere tak ci cosik we tym naszym stanie wojynnym drukowali we chlywikach, we pywnicach i kaj ci tam jesce.

Downij koždy Ślonzok-hajer robioł cinyngiym po dwanoście godzin a niyroz i go praskło tam kajsik pod ziymiōm; i nigdy familijo niy miarkowała eżli nazod ze tyj roboty do dom przijńdzie. Berkmōny byli zawdy mocno wierzone i bogobojne. Bezmać to skuli tego co ta Barborka tyż mocka wyciyrpiała (godołech to już łońskiego roka). Rzykali berkmōny przodzij, niżli sjechali na doł, coby jejich Barborka miała we flyjdze, a i po szychcie dzinkowali za to, co jejim sie udało nazod na wiyrech wykludzić.

Nikiej to downij bywało. Jedzie berkmon do kupy ze swojom starom na podzim na wywczasy. Wtynczos takie tyż dowali. Jadom cugiyom i łoroz tyn grubiorz sie pyto jejigo staryj:

– Jes ci tam dobrze na tym zeslu?

– Dobrze – łodpedziała jejigo staro.

– A niy jes ci tam za zimno przy tym łoknie?

– Niy, niy jes mi za zimno, tak richticznie.

– A można ci tam łod tego łokna jakisik przeciwńg leci? – pyto sie jesce roz tyn berkmon.

– A dyc tam, dobrze mi sam jes! – pado baba łod tego berkmona.

– No, toż podź sam ino, zwekslujomy sie ze tymi naszymi placami!!! Siednij sie na moj plac.

Idzie pedzieć tyż pora powiadaczek skuplowanych ze Barborkom. Choby ino te:

„Kiej Barborka po wodzie, Wilijo bydzie po lodzie.”

„Barborka świynto ło berkmonach pamiynto.”

Nale, Barborka, to przeca jes dziolszynne miano. W każdyj famili hajerskiej – jakech już spominoł – boła zawdy jakosik Barborka. I te wszyjskie gryfne dziolchy, kiere sie wydowały za berkmonow to tyż na isto byli takimi świyntymi „Barborkami”. Kiej sie tak spomnieć i posuchać naszych Starkow, Ołmow to niy jedna poradzi łopedzieć mocka fali, co to tyż kiejsik ze jejimi chopami lebo synkami sie sam u nos dziolo. Niy jedna płaczka po licu skapnie, kiej sie tak spomnieć tych, kierzy już nigdy ze gruby nazod do chałpy sie nie wróciyli, kiere abo tam na dole łostali (nikiej we piyńcdziesionym szczwortym we Chorzowie sam u nos na „Barbarze”) abo jejich przikludziyli we truchle. abo tych, kierych łonskiego roka na „Halymbie zatrzasko. Stoli nasze Starecki, jejich cery i kukali bez łokno za gardinom ... idzie chop ze gruby nazod, eżli niy. Terozki jes srogi „ajwaj” kiej tam cosik wyprasknie na grubie, a byli czasy, kiej żodyn ło tym niy godoł i ino łozprawiali pieronym niy gryfne wice (jesce za Gyrka):

– Widzisz giżdzie, dzisz ty pieronie – pado jedna baba do swojido chopa hajera.

Kiejbyś sie wczorej niy naproł i niy wzion byś sie wolnego u sztajgra, to jo by dostała łodszkodowanie po tym falu na grubie dzisioj rano!!!

Nale, te nasze samtyjsze babeczki łod hajerow poradzom tym jejim chopeakom dogodzić. Świynto Barborka, ło nij berali mocka rotomajtych fali, mocka telkich legyndow. Jo som już łonskiego roka telko gryfno gyszichta żech łozprawioł, co terozki ino spomna, iże nojstarszy kościół pod wezwaniym świyntyj Barbary zbajstlowali już we 1262 roku we Bożygniewie kole Środy Śląskiej. A jużaś we piytnostym wiyku Akadymio Krakowsko ze kieryj jes terozki bezmać Akadymio Hutniczo-Górniczo wziynia sie jom za patronka. Godo sie, co bezmać jedna telko dziywica Barborka, cera festelnie zabranego, majyntnego pamponia boła jongfera i kipla tak jakosik kole 305 roka. Jak to sie stało, to roztomajcie godajom, tela co zawdy ci jom na łobrozkach pokazujom we koronie i paradnych szatach. I bezmać jejy łojciec, utropiony tym co łona niy kciała żodnego karlusa, som ci jom na łostatek ukatrupioł. A jejigo na łostatek samygo skuli tego pieron szczeloł.

Nale, godali my sam przodzij ło gryfnych falach. Babeczki tym swoim grubiorzom rychtowali we chałpie żymłoki (niy ciyrpia), krupnioki, ślonski wuszt ze mosztrichym i gryfne, nale festelnie srogie ajsbajny. Ku tymu (i niech mi sam żodyn ustawy ło wychowaniu we trzyżwości niy przeciepuje!) mocka piwa i gorzolecki. Niyftore łochyntole przikludziyli sie do chałpy po poruch godzinach, a można i po poruch dniach nikię jedyn moj kamrat ze gruby „Kleofas”. A bōło to tak: Barborka, srogi fajer na grubie a jedyn telki hajer (miał ci ździebko betkōw naszpোরowane) i miarkował co jejigo baba (gorolica) bydzie mu juzaś haja robić skuli tego, co ze jejigo kamratami cosik tam szluknyli, poszoł do downijjszego składu, telkigo gryfnego sklepu we Katowicach („Łosoś” sie łon mianował) i lajstnoł sie ze trzi fonty ślimokōw, sznekōw. Niyskorzij we barborkowy fajer, na łostatek przilazuje tyn berkmon po tyj szykownyj, gryfnj grubowj „Barborce” do dom. Idzie sie tak opatennie i na tricie, na sztrōłdekle wysuł te wszyjskie sznekry, te wszyjskie slimoki. Glingo do dźwyrzy, staro jejigo łozewrzyła dźwyrze i dowej ze pyskiym na niygo:

– A kajś to ty giździe diosecki to siela bōł ? Kaj żeś sie tak dugo szmyndzioł, kaj żeś sie tak dugo mackoł???

– Nō, a godołech wōm ślimoki, sznekry dioseckie cobyście gibcij tyrali, bo mie staro sprzeżywo !!!

Nale te wszyjskie ślonskie babeczki poradziyli urychtować telko gryfno warzonka. Bezmać to ino chopy poradzōm zwarzić, nale trza tam do tego zołwizōł babskij gracy. Ta warzonka to jes gorzoła na szpricie, ze miodym, citrōłnōm, cimty m i nelkami. Niy byda godoł jak sie to robi, bo mi jesce ftośik przeciepnie, co jo sam robia „konkuryncjo” dlo naszego szpritowego monopolu. Nō, i bez kołocza tyż niy mogło to być. A kołocze to ino nasze Barborki poradziyli piyc tak co do dzisioj niyftore niy poradzōm sie bez tego łobyjńś. Bo to jest ci ze tymi naszymi Barborkami tak, co łone poradzōm być miluśkie, docyrne, gryfne nale i łoszkliwe. Jakosik tak kole siyrpnia jedyn moj kamrat ze mojigo familoka prziszol do chałpy po jakisik śtyruch dniach. Staro na niygo ze fresōm, rycy pyskiym na cołki karpyntel:

– Kaj żeś ty giździe, ty łochyntolu, ty łompie tak dugo bōł ????

– Kaj, kaj, a jak miarkujesz? Jo bōł na nartach, szusowōlech na bednorkach!!!

– Co? Terozki we lato?

– Takech sie to przodzij umyśło i ... byda sie tego trzimoł!!!

Bo każdy grubiorz swoji miarkuje, i niy do sie za balek ciś, tak jak i moj jedyn kamrat ze Starego Chorzowa, kiery za starego piyrwyj na „Grofcie” robiōł. Bōł ci to hałer, „rębacz” cołkim pyskiym. To wszyjsko sie dzieje na filorze. Tyn hałer ze jejigo śleprym zicli sie na bergach wōnglo, kierego urobiyli mocka, i kurzōm sie fajfka. Łorozki prziszol sztajger i ślypia przewroco, gawcy sie tak po tym cołkim przodku, fōmluje na wszyjskie zajty i sznupie tak jakosik dziwocznie kichōłym. Nic niy godo ino sznupie i sznupie. Rōmbło to ździebko tego „rymbacza”, kiery sie tak opatennie jejigo spytoł:

– Panie sztajger, a co łoni tak sam bez cołki czos sznupiōm?

A tyn sztajger nic ino dalszij wonio, i wonio a na łostatek godo:

– Suchejcie ino, cosik mi sam capi, cosik mi sam śmierdzi, co to sam tak capi?

Tyn hajer, tyn haler wonio tak swoim kicholym i rzyko:

– Panie sztajger, mie sam nic niy capi, jo sam nic niy czuja ! ...

– Aha, a dyć, nic niy woniocie, blank nic? Mocie możnio ryma, pra? A jo wom musza pedziec, co sam capi, co sam wonio gnojym!!!

Tyn stary haler tak sie pomedikowoł i blank ze rulom godo:

– To jes myjglich, to moge być, co sam capi gnojym ... tela co panie sztajger podwiyl łoni sam niy prziszli to sam nic niy capiyło, sam nic niy śmierdziało!!!

I szło by sam mocka jesce telkich fali łozprawiać, a iże to już jutro jes ta naszo ślonsko Barborka, to ino jesce jedyn wic:

Sary Ceglarski leży we lazarycie bo mioł niyszczysny cufal na grubie. Wlazuje wartko jejigo Barborka i zicła sie na jejigo lazarytowym prykolu. Jamruje nikiej sto dioskow, wajo:

– Co ci to sie chopecku stało, boroku jedyn, ciynżko ci, ja?

– Sary Ceglarski jakosik tak gymbom ruszo, nale nic niy poradzi pedzieć. Pokazuje gracom, iże kciołby cosik naszkryflać.

– Jezderkusie, kcesz cosik naszkryflać – pyto sie go ta jejigo Barborka.

Sary Ceglarski cosik naszkryfloł, zawar ślypia i chnet blank niy dycho.

– Ło jezderkusie, ło śwynto Maryjko, chebach bez chopa łostała – napoczyno jamrować ta Barborka łod Ceglarskigo. Nale tak na łostatek kukła na ta szkartka co to jom Ceglarski szriftnoł a sam jes:

„Maryjko, ty krapyko, bier ta swoja rzić ze tyj ruły na kieryś zicła, bo jo blank dychać niy poradza!!!

Możno i som telkie fale nale nojlepszyjszy żech sie spomnioł telki:

Chop ze naszygo „Dziynnika Zachodniego” pyto sie jednego hajera, kiery boł ci piyńć razy żyniaty:

– Jak to jes, iże wyście już pochowali aże piyńć swoich babeczek?

– Ano, co tu dugo medikować ... ano to jes ganc ajnfach szczyńście łod naszego Ponboczka i tela!!!

No, i pewnikiy terozki niy bydom rano dmuchocze, damfkapele budzić we niydzieliczka ludzi, iże to jes gryfne śwynto, niy bydzie telkigo nikiej zawdy romraju, a hajery bydom możno fajrować u sia w doma i tropić sie kiej jejich gruba zawrzom, kiej pojńdom na ta przodziyszo pynzyjo a możno jejim we tym „kaczolandzie” juzaś cosik na łostuda zbajstlujom. Podwiyl co chichrejcie sie jesce, bowcie sie jesce na tych waszych szporobliwych „Barborkach’ bo jak prawioł kiejsik moj starzik, iże niy ma tego złego coby na gorsze niy wylazło a masorz głosko babucia, prosioka a na łostatek zołwizoł go zarżnie, pra?

Terozki to ino idzie sie kajsik wryć do jakiejsik hajerskij familiji (abo nos napytajom) i wećkać gryfny ajsbajn ze mosztrichym i kranc zagrzonegu wusztu.

A beroł, łozprawioł (możno niy tak blank wicznie dzisioj).

Ojgyn z Pniokow